

Ivo Mijo Andrić

SA SMIJEHOM U BOLJE SUTRA

Zbornik BISERI UMA, Udruga hrvatskih aforista i humorista, Zagreb, 2019.

U dvije godine djelovanja, Udruga hrvatskih aforista i humorista (UHAH) objavila je dva zbornika radova svojih članova. Nakon *Zlatnog reza* iz 2018. pod kraj prošle godine objavljeni su *Biseri uma*, novi knjižni uradak u kome su zastupljena 62 autora i autorice. Broj zastupljenih svjedoči o gotovo trostrukom porastu članstva udruge u jednoj godini, što potvrđuje snagu aforističke i humorističke scene u Hrvatskoj koja je od devedesetih naovamo bila u rasulu. Osnivanjem UHAH-a stvoren je organizacijski okvir za zajedničko djelovanje na nacionalnoj razini i za kolektivnu prezentaciju aforističkog i humorističkog stvaralaštva na internom i eksternom planu.

Zbornik *Biseri uma* u punom literarnom svjetlu prezentira godišnju produkciju hrvatskih aforista i aforistica i otvara im komunikaciju s javnošću, koja je do sada bila zapostavljena i svedena na pojedinačnu prisutnost u lokalnim sredinama. Isto tako, otvorena je i mogućnost za vraćanje humora i aforistike na društvenu scenu, koja je u posljednjim desetljećima osiromašena gašenjem nekoliko humorističko-satiričnih glasila i rubrika u dnevnim i nedjeljnim listovima. Hrvatska je danas jedna od rijetkih država na balkanskim i širim prostorima, koja nema ni jedan tjedni ili mjesečni list za humor i satiru. Zagorski Časopis *Potepuh* koji opstaje zahvaljujući entuzijazmu osnivača i urednika Dragutina Lončara, izlazi dva puta godišnje, dok se ostala lokalna humoristička glasila pojavljuju tek jednom u godini prigodom fašnika i sličnih javnih zabavljачkih manifestacija.

Sadržaj zbornika *Biseri uma* odražava aktualno društveno – ekonomsko i političko stanje u državi i šire, jer aforisti bilježe ono što osjete, vide i čuju u sredinama gdje žive i rade. Njihova izoštrena čula registriraju i bilježe zbiljno stanje stvari na lucidan i produhovljeni način, nastojeći sa što manje kondenziranih riječi, registrirati one društvene pojave i probleme koji 'bodu oči' i štete ukupnom društvenom razvitku i napretku. Pri tome, oštrim skalpelom uklanjaju 'dlake s jezika' da bi izbjegli slatkorječiva dodvoravanja vlastima, te na promišljen i duhovit način približili se potencijalnim čitačima i slušačima. Koliko u tome uspijevaju i koliko će u budućnosti uspijevati, pokazat će vrijeme koje je pred nama. U svakom slučaju, pokušaj reanimacije duhovnog stanja hrvatske nacije donijet će bolje rezultate od onih koji su postignuti u proteklih tridesetak godina izgradnje sustava bez promišljenih kulturnih i duhovnih projekata, kako na unutarnjem, tako i na međunarodnom planu.

Sakupljanje rasutih *bisera uma* vrijedan je pokušaj vraćanja na stare staze hrvatske aforistike koja je dugo bila potisnuta sa društvene scene jer, kako kaže jedan aforizam ... *Između emocija i racia, kod nas se uvijek ispriječi nacija*. E, sad je valjda došlo vrijeme kad će racio i nacija djelovati usklađenije, i kad drugo neće potiskivati prvo, da bi preglasilo svoju važnost i veličinu nad svim ostalim društvenim vrijednostima. Mana je malih naroda to

što se pokušavaju prikazati i dokazati većim nego što stvarno jesu i to slabašnom snagom oružja, a ne kroz povijest dokazanoga duha i stvaralačkog umijeća. Valjda će to izvikivači ratnih pokliča konačno shvatiti, i okrenuti se redu i radu kao dokazanim postulatima društvenog progressa.

Ne treba biti prorok niti genij da bi se razumio aforizam Josipa Balaška: *Najveća hrvatska klopka bit će kad svi radnici dođu s Istoka, a proizvodi sa Zapada*. To nam se već događa, a mudra politika nas i dalje na slijepo uči kako je to normalan i neizbježan proces, pa svoje ljude šalje na zapad, a odatle uvozi proizvode koji su prognani s naših njiva i pašnjaka. Gluho bilo i ćoravo, što bi rekli u Bosni, nekada ponosnoj a danas poharanoj vlastitim dijeljenjem i oduzimanjem. *Učio se na greškama; sada griješi bez greške* – zapisat će Svetislav Biljanović, jedan od zastupljenih autora porijeklom iz BiH. Mi smo se usavršili na greškama iz devedesetih i tako ih uspješno ponavljamo da nam ni najveći umovi ne bi u tome pronašli ozbiljnije zamjerke. Baš zato, kako veli Drago Bosnić kod nas: *Jedni se zanose, a drugi odnose*. Zato kod nas, po mišljenju Tomislava Božinovića: *Neki manjak u glavi pokriju viškom iz džepa*. Ivan Bradvica bi to dopunio logičnom sentencom: *Kad je ruka u džepu, džep više nije prazan*.

Mnogo toga je što bi trebalo mijenjati u društvu, a ne mijenja se. Tvornice su nam pogašene i u bescijenje rasprodane. Njive su zapuštene i većim dijelom nepoorane. „*Sjeme razdora*“ je hrvatski autohtoni proizvod, kaže u prilog svemu tome splitski sveučilišni profesor i aforist Jozo Čizmić. A njegov susjed, Hercegovac Marinko Čavar iz svog ugla gledanja zaključuje: *Mi smo obdareni pokvarenošću*. Je li baš sve tako crno kao što izgleda, ili ima za nas ima nade, pita se i onako međugorski odgovara Matej Delaš: *Ako si pravi vjernik, ukaži se Gospi*. Jandre Drmić na sve to daje svoju stručnu konstataciju: *Sve dolazi iz glave. Otuda ta praznina*. S njim se slaže i Dragutin Dubravčić koji čak ide korak dalje pa kaže: *Svaka budala nađe istomišljenika*. Zbog toga valjda, po mišljenju Nađana Dumanića sa ... *Porastom iznevjerenih raste i broj vjernika*. Takvih je kod nas najviše, iako ... *I ateisti mogu biti vjerodostojni*, tvrdi aforist Zlatko Garvanović.

Na istom fonu razmišlja i Dalmatinac Josip Grgić. Njegov aforizam: *Koga pamet ne služi, taj druge služi*, zapravo je najkraća definicija našeg ukupnog stanja u društvu i šire. A to stanje i to društvo Abdurahman Halilović Ahilvidi kroz optiku misli koja glasi: *Ovi što zuje okolo nisu pčele, već trutovi*. Takvih je kod nas pun pčelinjak, ako je suditi po sadašnjem stanju. A zašto ih je toliko, Savo Ilić pojašnjava aforizmom: *Ne može se reći sve u lice onome tko nema obraza*. Oportunizam, uz poltronstvo i korupciju, kukolj su koji priječi hrabre i neodlučne da kažu 'popu da je pop, a bobu da je bob'. Ili u inverziji: *popu da je bob, a bobu da je pop*, kako to često u nezamjeračkoj praksi susrećemo. S tim se, razumije se ne bi složio Mate Ivandić koji otvoreno izjavljuje: *Političari su jedini bogovi u koje nitko ne vjeruje*. Slično, iz svoje perspektive misli i Danko Ivšinović koji priznaje: *Ja sam aforističar. Ja na svaki režim ... režim*. Možda baš zato Ljerka Jelačagnomski primjećuje: *Ljudi uglavnom ne propuštaju priliku da se uvale u nepriliku*. U praksi se, naime pokazalo i dokazalo, a na to nas podsjeća i Ivan Jurić da ... *I rijetkima zna biti gusto*. Njegov imenjaka Ivan Katić to objašnjava izrekom: *Lako je biti hrabar onome tko ne zna*. A ... *Mudar zna slušati tišinu*, kaže Zorica Krznar Blagec. *Ne trebate se brinuti za moje živce, jer ih više nemam*, nadomeće Elizabeth Suzana Kozina, dok Dragutin Lončar osuvremenjuje Kristovu misao, pa u blago satiričnom tonu umoljava pučanstvo riječima: *Oprostimo našim političarima, jer ne znaju što*

čine. Blago njima kad imaju tako aforističnog zaštitnika među još uvijek živima. Pa još k tomu, i humoristima.

Tonka Lovrić, umirovljenja pravnica i neumorna aforistica bavi se ljubavnim temama, pa ljekarnički preporučuje: *Prije upotrebe, ljubav treba promućkati*. Zašto baš tako, Danica Majnarić otkriva aforizmom: *Prepotentni su obično impotentni*. A Drago Maršić na sve to veli: *Ništa mi ne pada na pamet. Možda je i nema!* Aldo Matelić bavi se državnim mislima te zaključuje da ... *Orden zasluga obično je rezerviran za slugu*. Toj misli Velimir Matutinović dopisuje svoje obrazloženje: *Glupost caruje, a moć joj pomaže*. A Tomislav Mihanović iznosi svoju verziju događanja koja glasi: *Obećali su nam procvat, ali nisu znali oprašiti*. U takvoj situaciji za jednog svog znanca Marinko Mijović kaže: *Izveo je sina na put, i kupio mu kartu za Irsku*. Sve se to, vjerovali ili ne, događa u državi koju Darko Mrkonjić definira sa dvije riječi: *Socijadna država!*

Naš poznati zagonetač i odgonetač, Boris Nazansky tu lijepu državu opisuje jednom prostom rečenicom: *Hrvatska – zemlja izlazeće pameti*. Ako mislite drugačije, e, to je već vaš problem. Promatrajući to iz kršne Hercegovine, Iva Nuić prepisuje poznatu nam stihotvornu sentenciju: *Dok jedni umuju, drugi im kumuju*. Čik pogodite o kome je riječ, i kome je ta živopisna misao posvećena? Tko pogodi neka se obrati Mari Ožić – Bebek koja se, po imotski, pita: *Zašto trodiobena vlast? Zar nije bolje pola-pola?!* Aforist Ivan Pavković za tu trojnu dilemu ima odgovor, koji potvrđuje da ... *Široke narodne mase imaju uske vidike*. S njim bi se složio i Živko Prodanović koji kratko poručuje: *Tko laže, taj i griješi*. A Ladislav Radek to pečati aforizmom: *Teške laži teško isplivaju na površinu*.

Bivši sindikalist i novopečeni aforist Milan Rupčić, nakon odlaska u mirovinu, žali se na svoj spisateljski i retorički status riječima: *Što glasnije govorim, slabije me čuju*. No, kolega mu, Vladimir Rešković Panonski tješi ga narodnom mudrošću: *Samo šutnja čuva dobar glas*. Josip Salajster stanje u zemlji opisuje kratkom kreditnom zabilješkom: *Iz rata u rate*. Dok iz ptičje perspektive Zoran Salamunović slavodobitno poručuje: *Uhljebio sam se*. *Nisam imao za kruh*. Na to se nadovezuje Tomislav Supek istinom koja otkriva da kod nas: *Puzeći uhljebi najbolje stoje*. I na ovo Jelena Šipec ima odgovor koji glasi: *Kako god puzio, ipak napreduješ*. A za one koji se ne daju maknuti s mjesta Zlatko Tomić je pronašao rješenje u aforizmu: *Nije se dao maknuti, pa smo ga promaknuli*. Tu strategiju društvenog napretka Đurđa Vukelić Rožić osmišljava riječima iz 'vrzinog kola': *Hrabri ljudi unište pametne, a glupi hrabre*. Zato se po zapažanjima Miroslava Vukmanića *Hrvatske nije iselio ni jedan političar*. Mladen Vuković tvrdi da: *Čizma glavešinu čuva*, a Nedo Zuban svjedoči da... *I pijuni mogu živjeti od šahovnice*. Baš za njih Darko Žigrović kaže: *Zahvalan sam im do groba*. *Dublje ne mogu*. A Zdravko Žarković s razlogom se pita: *Ima li Boga?* I na to pitanje odgovara protupitanjem: *Pitaj Boga!?*

Knjige su život na papiru, zapisuje na kraju najstarija aforistica u Hrvata, eks glumica Zdenka Heršak. Tome se nema što dodati. A oduzimat bi se imalo itekako što od onih koji su nas pokrali u proteklim desetljećima i preminulim ratnim godinama užasa i tuge. Za sve to, smijeh je najbolji lijek, pa ... nasmijmo se ljudi svim našim glupostima, propustima i promašajima, kao i onima koji su ih, u ime svih nas, izdašno činili. Slava im i hvala za sva ta ljudska zla i neljudska dobročinstva!